

CZU 796.011.5: 378.1

¹ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8948-6179>

e-mail: natalia_putin@yahoo.com

²ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7223-3792>

e-mail: svetlanagoncearuc@gmail.com

³ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8718-8525>

e-mail: victorialesco18@gmail.com

ASIMILAREA CONCEPTELOR ȘI CATEGORIILOR FUNDAMENTALE ALE ETICII PROFESIONAL SPORTIVE LA STUDENTII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR DE PROFIL

¹Putin Natalia, ²Goncearuc Svetlana, ³Leșco Victoria,
^{1,2,3}Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău,
Republica Moldova

Keywords: *the categories of professional ethics, sports ethics, higher education, students.*

Abstract: *In the framework of the research, different levels of assimilation of the fundamental concepts of professional-sports ethics were established among students in higher education. The process of forming professional sports ethical concepts and categories is entirely conditioned by the psychobehavioral factor by the very fact that the one who achieves it is a human being, a personality, whose characteristic is self-determination.*

Actualitatea cercetării: Procesul de formare a conceptelor și categoriilor etice profesionale sportive este condiționat în totalitate de factorul psihocomportamental prin însuși faptul că cel care îl realizează este o ființă umană, o personalitate, a cărei caracteristică este autodeterminarea. Raportarea propriei persoane la normele etice este în același timp necesitate și lege a adaptării de tip intelligent-social [3, p. 38]. Conștientizarea relațiilor cu ambianța socială sub forma înțelegerii exigențelor formulate de către societate a obligațiilor morale pe care sportivul le are față de grupul social căruia îi aparține și a înțelegerii valorilor adevărate pe care acesta le cultivă și le promovează este un demers de lungă durată pe care studentul sportive îl realizează ajutat și stimulat de factorii educaționali.

Predarea – învățarea – evaluarea la disciplinele socioumaniste se caracterizează în primul rând în formarea unor reprezentări și concepte despre obiecte, fenomene, procese, evenimente, precum și despre relațiile dintre acestea. Reprezentările și generalizările conceptuale sunt considerate reflecții psihice ale realității grație conținutului lor cognitiv și grație facilitării reflecțiilor personale. Ele au rolul de a orienta activitatea intelectuală și practică a studenților, deoarece relația și dinamica dintre empiric și științific este de maximă importanță pentru analiza procesului de familiarizare cu conceptele științifice care constituie o trecere de la cunoașterea empirică spre cunoașterea științifică. Cunoștințele cu caracter empiric asimilate anterior de către studenții sportivi, constituie o bază pentru asimilarea conceptelor, categoriilor și noțiunilor științifice a eticii profesional-sportive.

În procesul conceptualizării empiricul poate deține rolurile atât de premisă, resursă care sprijină însușirea cunoștințelor științifice cât și obstacol ce blochează formarea conceptelor științifice.

Literatura de specialitate oferă diverse puncte de vedere asupra formării conceptelor. Termenul “concept” a fost studiat și analizat ca proces și ca produs de către specialiști din diverse domenii. Conceptul este o îmbinare de note care reflectă necesarul, esențialul, generalul din realitatea obiectivă într-o formă stabilită, abstractă, idealizată, pură, consideră Fischbein [2, p.89].

M. Zlate (1973) include conceptul în categoria “unităților de bază ale gândirii” alături de imagini, prototipuri, simboluri și modele mintale, rezumând diferitele opinii ale specialiștilor, autorul consideră că un concept “reflectă trăsăturile comune dar esențiale și generale ale obiectelor și fenomenelor în forme subiective științifice” [4, p.19].

Astfel, conceptele reprezintă adevărate instrumente ale cunoașterii științifice. Cunoașterea științifică se obiectivează în concepte științifice, care exprimă raporturi constante, repetabile, invariante între determinările cantitative, măsurabile ale datelor experienței. Conceptualizarea nu presupune doar o selectare a notelor comune, ci și un efort de prelucrare, transformare, structurare, fundamentat pe operațiile de abstractizare și generalizare.

Pornind de la aceste caracteristici ale conceptualizării a fost formulată problema cercetării, care o constituie particularitățile de formare la studenți a conceptelor și categoriilor fundamentale a eticii profesional-sportive.

Scopul și organizarea cercetării. Scopul constă în analiza și determinarea particularităților de asimilare la studenții instituției de învățământ universitar cu profil sportiv a conceptelor și categoriilor fundamentale ale eticii profesional-sportive.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza și generalizarea literaturii de specialitate cu referire la introducerea și asimilarea conceptelor și categoriilor eticii profesional-sportive de către studenții universităților de învățământ universitar.

2. Identificarea nivelurilor de formare la studenții universității de profil sportiv a conceptelor și categoriilor fundamentale a eticii profesional-sportive.

Metodele de cercetare. Au fost aplicate metode teoretice, metoda bibliografică – documentarea științifică, cercetarea teoretică a tezelor, ideilor, conceptelor, generalizarea teoretică, analiza comparativă, analiza socio-pedagogică: observarea, conservarea; experimentul pedagogic; practice: analiza cantitativă și calitativă a datelor cercetării.

Organizarea și desfășurarea cercetării. Studiul condițiilor psihopedagogice de formare – asimilare a conceptelor și categoriilor fundamentale ale eticii profesional – sportive la studenții din învățământul superior de profil a cuprins evaluarea și determinarea nivelului inițial de cunoaștere a conceptelor și categoriilor etice profesional-sportive.

Studenții au fost sprijiniți să conștientizeze că etica profesională integrează unitar mai multe perspective complimentare asupra sferei fenomenului dat: perspectiva axiologică, perspectiva descriptiv-explicativă și perspectiva praxiologică.

În baza analizei literaturii metodologice și practicii educaționale am constatat că conceptele și categoriile profesional-etice fundamentale includ următoarele: etica, morala, deontologia și moralitatea, conștiința profesională, demnitatea profesională, onoarea profesională, datoria profesională, responsabilitatea [1, p.49].

Asimilarea și cunoașterea acestora permit formarea la studenți a valorilor eticii sportive: fair-play, rezistența, vitalitatea, efortul fizic, estetica corporală, dorința de autodepășire, tenacitatea, echilibrul comportamental, cultul muncii, perseverența.

Pornind de la caracteristicile procesualității conceptualizării, din punct de vedere psihologic, valoarea informațională, funcțională și reglatorie a conceptelor și categoriilor eticii profesional – sportive este explicită prin următoarele elemente:

- interacțiunea dinamică dintre particular și general, dintre concret și abstract;
- interdependență funcțională dinamică;
- structurare;
- organizare și ierarhizare;
- caracter evolutiv, mobil, flexibil, dinamic [5].

Justificarea teoretică a problemei studiate a conturat obiectivele preconizate care au fost realizate. Cercetarea a fost efectuată în cadrul USEFS, subiecții implicați în experiment fiind studenți ai Facultății Educație Fizică și Sport. În cadrul cercetării au fost cuprinși 30 de studenți.

Experimentul de constatare ne-a permis să evaluăm la studenții nivelul de formare a conceptelor și categoriilor, apreciate drept fundament al competențelor ulterioare și să determine nivelul de asimilare a conceptelor și categoriilor eticii profesional-sportive la studenții.

Se consideră că un concept este format/asimilat atunci când sunt întrunite următoarele:

- sesizează, identifică și asimilează atributele esențiale, definatorii ale conceptului, precum și dimensiunile acestuia, respectiv sesizează intensiunea și extensiunea conceptului;

- atribuie corect denumirea conceptului și îl definește;

- reconstruiește conceptul pornind de la atributele lui esențiale, definatorii;

- sesizează caracterul dinamic al formării și utilizării conceptului, corelează conceptul în discuție cu altele și stabilește relații între ele.

- operaționalizează conceptul, îl aplică în contexte situaționale diferite, realizează transferuri cognitive, grație cărora, achizițiile devin dinamice, instrumentale, precum și funcționale, ceea ce contribuie la integrarea cunoștințelor, rezolvarea unor situații, dezvoltarea capacităților și competențelor intelectuale specifice și dezvoltarea competențelor transversale ale individului [6, p.84].

- realizează generalizări în interiorul unei clase și discriminări între clasa desemnată de conceptul respectiv și alte clase. Ritmul de învățare a fiecărui student este influențat semnificativ de personalitatea acestuia, particularități individuale, manifestări psiho-comportamentale complexe.

Analiza rezultatelor. Analizând datele acumulate din răspunsurile respondenților am identificat necesitatea formării eticii profesional-sportive, a dobândirii de către specialiștii din domeniul educației fizice și sportului a unor competențe generale și specifice, ce pot completa referențialul acestuia pe piața forței de muncă (Fig. 1).

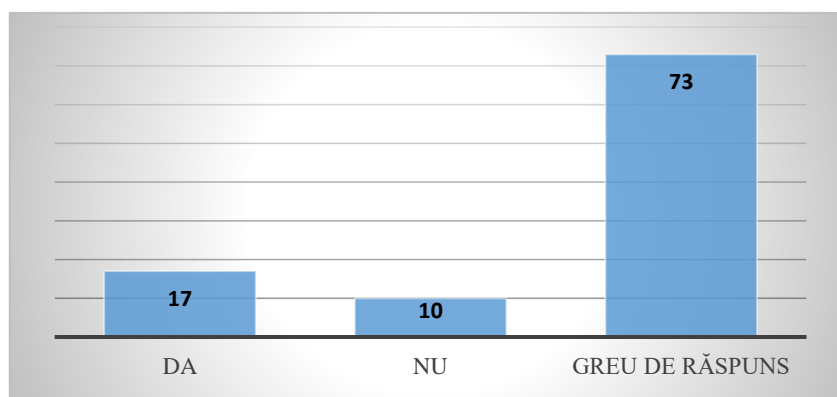

Fig. 1. Reflectarea grafică a răspunsurilor cu privire la necesitatea formării eticii profesional – sportive a studenților din domeniul sportului

Astfel, 17% dintre studenți au dat răspunsuri pozitive, iar 73% dintre cei intervievați le-a fost greu să răspundă la această întrebare. Este important de menționat că nevoia de etică este un fapt obiectiv, iar respectarea normelor etice, în mod intrinsec, se impune cât mai urgent în lumea sportului.

Din perspectiva educațională construcția procesului de cunoaștere la nivel individual, de către fiecare student presupune asigurarea trecerii de la un nivel la altul. În procesul de construcție și reconstrucție continuă a conceptului, au fost identificate următoarele nivele de formulare, cu complexitate gradată, crescândă.

Nivelul 1. (nivel limitat) de formare/asimilare a conceptelor și categoriilor eticii profesional-sportive la studenți la nivel de cunoaștere a unor concepte, categorii izolate, fără a identifica și a evidenția legăturile structurale și funcționale între ele.

Nivelul 2. (nivel mediu) suficient de formare, este caracteristic pentru studenții care cunosc unele concepte și categorii ale eticii profesional-sportive, identifică relații de subordonare și supraordonare a unor categorii ale acesteia, precum și a unor interrelații între concepte și categorii, realizează structurări și ierarhizări conceptuale în cadrul interdisciplinar.

Nivelul 3. (nivel suficient, bun) Studenții au capacități de operare cu concepte și categorii ale eticii profesional-sportive asimilate, utilizate în situații și contexte diverse ale activității profesional-sportive, ceea ce denotă trecerea de la nivelul teoretic la cel practic-aplicativ și acțional.

Nivelul 4. (nivel avansat) este caracterizat printr-un grad avansat de valorificare a cunoștințelor asimilate în procesul de modelare a diverselor situații profesional-sportive în plan psiho-comportamental, profesional și social, ceea ce denotă procesul de trecere de la nivelul de asimilare a cunoștințelor și categoriilor eticii profesional-sportive la formularea de adevăruri și la formularea de atitudini.

În Figura 2 sunt reflectate răspunsurile studenților cu privire la asimilarea conceptelor și categoriilor fundamentale ale eticii profesional – sportive.

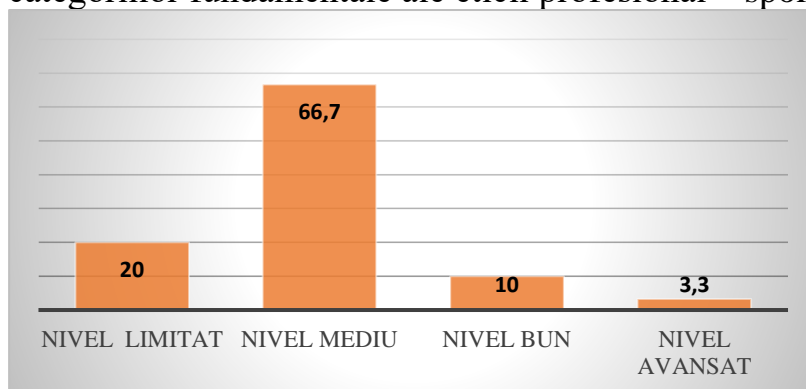

Fig. 2. Reflectarea grafică a răspunsurilor studenților cu privire la asimilarea conceptelor și categoriilor fundamentale ale eticii profesional-sportive

Generalizând totalitatea punctelor de vedere cu privire la formarea/asimilarea conceptelor și categoriilor eticii profesional-sportive am constatat că acestea reprezintă competența studentului, condiționată de contextul activității, care necesită activarea motivată a unui ansamblu structurat de cunoștințe, capacități și atitudini aflate în relație de interdependență.

Concluzii și perspective pentru continuarea cercetărilor

1. Analiza literaturii psihopedagogice a demonstrat angajamentul cercetătorilor pentru problema formării/asimilării conceptelor și categoriilor fundamentale ale eticii profesional-sportive la studenții din învățământul superior de profil. Etica profesional-sportivă este o disciplină de studii complexă, ce formează competențe, necesare viitorilor specialiști în domeniul educației fizice și sportului.

2. Concepută ca o entitate integră și complexă în curs de formare etica profesional-sportivă reprezintă o competență reflectată printr-un nivel atins al maturității valorilor etice: fair-play, rezistență, vitalitate, efort fizic, estetică corporală, autodepășire, tenacitate, echilibru comportamental, perseverența etc.

3. Din considerentul că conceptele și categoriile eticii profesional-sportive au efecte cu un pronunțat caracter prospectiv socio-profesional formarea/asimilarea acestora devine o problemă actuală a didacticii disciplinelor socio umanistice realizată printr-o activitate pedagogică bine organizată. Rezultatele etapei de constatare a experimentului pedagogic demonstrează că formarea/asimilarea conceptelor și categoriilor eticii profesional-sportive la studenții instituțiilor de învățământ superior de profil necesită elaborarea unui

model pedagogic modern și selectarea unui set de condiții psihopedagogice de predare – învățare – evaluare.

4. Rezultatele generale a determinării nivelurilor formării/asimilării conceptelor și categoriilor eticii profesional pedagogice la studenți au constatat că mai mult de o treime din ei se caracterizează printr-un nivel limitat de formare/asimilare a acestora.

Bibliografia

1. APOTROSOAIEI, I.; BURDUN, I.; LAUAREAN, C. *Etica și deontologia antrenorului și sportivului*. Iași: Universitatea Al.I. Cuza. 2008, p.49.
2. BĂNCIULESCU, V. *Sport și cultură*. Timișoara: Editura Facla, 1983.
3. BUDEVICI-PIIU, L.; MANOLACHI, V. *Educația morală și profesională – factori elocvenți în automanagementul carierei: (îndrumar metodico-științific)*. Chișinău: 2007. 181 p.
4. EPURAN, M. *Psihologia sportului*. Editura: Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport, 1968, p. 128.
5. GONCEARUC, S. *Impactul educației fizice și sportului asupra formării comportamentului pro-social la elevi*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale „Familia-factor existențial de promovare a valorilor etern-umane”* (ediția a II-a). Chișinău: US „Ion Creangă”, 15-16 mai 2017.
6. MACAVEI, E. *Pedagogie. Teoria educației*. București: Editura Aramis, 2001, p. 84.